

Kayseri Folklorunda Evcil Hayvanlarla İlgili Atasözleri

Rah an ÖZEN

Fırat Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji A.B.D., Elazığ -TÜRK YE

Özet: Kayseri, Eski Tunç, Hitit, Frig, Helen, Roma, Bizans, Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerine ait eserlerin birbiriyle kucakla tı ı, Anadolu'nun en eski yerle im alanlarından biridir. Altıbin yıllık tarihe, zengin bir kültürel mirasa ve folklorik birikime ra men, yörede do rudan veteriner hekimli i folkloruna yönelik kapsamlı çalı maların yapılmadı ı görülmektedir.

Çalı mada, Kayseri folklorunda yer alan evcil hayvanlarla ilgili atasözleri veteriner hekim gözüyle yorumlanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Atasözü, Hayvan, Veteriner hekimli i folkloru.

Proverbs Related to Domestic Animals in the Folklore of the Kayseri Region

Summary: Kayseri is one of the oldest settling areas of Anatolia that hosts works of art belonging to the Old Bronze Age, Hittite, Phrygian, Hellenistic, Roman, Byzantine, Seljuq, Ottoman and Republican periods. Despite its history spanning six thousand years, rich cultural heritage and folkloric fertility, comprehensive studies are observed not to have been carried out on the veterinary folklore of the region.

In this study, proverbs related to domestic animals in the folklore of the Kayseri region will be interpreted from the eyes of a veterinarian.

Key Words: Animal, Proverb, Veterinary folklore.

Giri

Atasözleri, uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş ; kültürel motiflerdir. Ö ütü verici nitelikte olmaları yanında, a ızdan a za geçen bilgiler olarak kabul edildiklerinden, ya anımı veya ya anmakta olan kültürün göstergesi olarak da bir de er ta imaktadırlar (2,11). Bu bakımdan atasözleri, sadece folklor ara tırmalarında de il, bütün tarih ara tırmalarında yararlanılabilen kaynaklar olma özelli i ta imaktadırlar (2,13).

Evcille tirilmeyle ba layan süreçte tüm toplumlarda en büyük "de er" olarak kabul edilen hayvan, totem, av, gıda ve dost olarak insanın ya amının ayrılmaz bir parçası olmuş tur (25). Bu durum hayvanın, insan ya amı içindeki yerinin sa lamla masına yol açmış tır. Hayvanlar do al olarak, resimden müzi e, iirden tiyatroya birçok alanın evrensel temasını oluşturmış tur (21,25). Hayvanların yer aldığı bir di er alan da folklor ve halk edebiyatı kapsamında de erlendirilebilen atasözleridir (10).

Veteriner hekimli i açısından ele alındı ında, Türk folklorunda yazılı kaynakların en eski Türk savları ve masallarından ba layarak di er belgeler ile literatür bilgilerden eklenmiş i; sözlü (oral) kaynakları ise halkın kendisinin oluşturdu u görülmek-

tedir. Bu çerçevede, sözlü halk yaratıcılı ının en eski türlerinden biri olarak kabul edilen atasözlerinin de veteriner hekimli i folklorunun ara tırma konularından oldu unu söylemek yanlış olmaya-caktır (10,11).

Çalı ma, Kayseri folklorunda yer alan evcil hayvanlarla ilgili atasözlerinin, veteriner hekim gözüyle de erlendirilerek, genelde Türk folkloruna, özelde ise veteriner hekimli i folkloruna katkı sa lamak amacıyla yapılmış tır.

Gereç ve Yöntem

Ara tırmanın gereğini, Kayseri folkloruyla ilgili yayınlar ile Kayseri'de ya ayana kaynak ki ilerden derlenen atasözleri oluşturmuş tur. Folklor ile ilgili yayınlardan kaynak taraması; kaynak ki ilerden ise yüz yüze görüş me yolu ile atasözleri derlenmiş tır.

Derlenen atasözlerinden evcil hayvanlarla ilgili örnekler, hayvanların kullarılarındaki yaygınlık esas alınarak sınıflandırılmış tır. çinde birden fazla hayvan ismi geçen atasözleri, cümle içerisinde ilk dile getirilen hayvana ayrılan ba lık altında sınıflandırılmış tır.

Bulgular**Köpek**

- 1- Aç it fırın (duvarı) deler (yarar) (18,23,30,26)
- 2- Akılsız iti yol kocatır (23)
- 3- Al it, kara it, hepsi bir it (31)
- 4- Bakmakla usta olursa, köpekler kasap olurdu (27,31)
- 5- Çoban köpe i ne yer, ne yedirir (1)
- 6- Dü ün kemi iyle köpek tavlanmaz (1,3)
- 7- Eceli gelen it cami duvarına i er (18,23)
- 8- Gönülsüz köpe i davara koyarsa (sürüye giden it) uluya uluya kurt getirir (5,23)
- 9- Havlamayı beceremeyen köpek (Ürmesini bilmeyen it) sürüye kurt getirir (9,18,30)
- 10- Isıracak it (köpek) di ini göstermez (18, 23, 26, 28, 30, 31)
- 11- t güt para kazan (20)
- 12- t ite buyurur, it kuyru una (31)
- 13- t iti ısırmaz (18,26,28)
- 14- t ka nı gölgesinde yürür, kendi gölgesi sanır mı (31)
- 15- t ol, ana olma (26)
- 16- t utansa don giyer (31)
- 17- t ürür kervan yürür (3,18,30)
- 18- tin (Köpe in) duası kabul olsa(ydı) gökten kemik ya ar(dı) (4, 18, 30, 31)
- 19- tin de atın da soylu olanı aranır (5)
- 20- tten kuzu do maz (1)
- 21- Köpe e dala maktansa çalıyı dola mak ye dir (31)
- 22- Köpe e gem vurma kendini at sanır (1)
- 23- Köpek yatt ı yeri e erek yatar (23)
- 24- Kurt kocayınca köpe in maskarası olur (3,20)
- 25- Malını it ba rını bit yer (20)
- 26- Pire itte bit yi itte olur (1,3,31)
- 27- Sirke büyür bit olur, enik büyür it olur (1)
- 28- Yal yiyecek enik gözünden belli olur (9,18,30)

At

- 29- At alacaksan yazın al, kız alacaksan güzün al (28)
- 30- At binenin kılıç ku ananın(dır) (20,31)
- 31- At kadın silah yi idin anıdır (31)
- 32- At (at) oluncaya kadar sahibi mat olur (1,31)
- 33- At ölür meydan kalır, yi it ölür anı kalır (15,18,23,30,31)
- 34- At sahibine göre ki ner (32)
- 35- At yedi günde, it yedi i günde belli olur (31)
- 36- Ata binmek bir ayıp, inmek iki ayıp (31)
- 37- Atımın alnı sakar, lakabını ele takar (31)
- 38- Atın iyisini Pazar, insanın iyisini mezar bilir (15)
- 39- Atın ölümü arpadan olsun (15,18,26,30)
- 40- Atına bakan ardına bakmaz (18,30)
- 41- Atınki arpa yi idinki pilav (20)
- 42- Bah i (Bele) atın di ine bakılmaz (18,27,30)

- 43- Beyaz atın (Gıratın) (Kır atın) yanında bulunan ya huyundan ya suyundan (kapar) (18, 23, 26, 30)
- 44- Bir mih bir nal kurtarır, bir nal bir at kurtarır, bir at bir asker kurtarır, bir asker bir vatan kurtarır (32)
- 45- Emanet ata binen tez iner (31)
- 46- Gem almayan atın ölümü yakındır (1, 31)
- 47- Hastalık atla gelir, yaya gider (31)
- 48- İrmaktan geçerken at de i tirilmez (20)
- 49- Kır atta hüner çok amma dizde derman yok (1)
- 50- Yava atın tekmesi berk olur (1, 3)
- 51- Ye in (Ye ni) at yemini artırır (16, 23)
- 52- Yi idin iyisine deli, atın iyisine doru derler (1, 3)

E ek

- 53- Acemi nalbant ahmak e e inde usta olur (20)
- 54- Adam hacı mı olur ula makla Mekke'ye, e ek dervi mi olur ta çekmeyle tekkeye (32)
- 55- Alçak e ek binmeye, öksüz o lan dövmeye kolay (23)
- 56- Altın e er vursan e ek at olmaz (23)
- 57- Canı yanan (Kamçıyı yiyen) e ek attan (yürük olur) hızlı gider (3,31,32)
- 58- Dam otu(ynan) ile e ek beslenmez (7,17)
- 59- Dirgeni yiyen sığa bir daha gelir mi sapa (8,23)
- 60- El elin e e ini türkü ça ırarak (söyleyerek) arar (4,6,18,23,26,28,30-32)
- 61- El terazi göz mizan, e ek bir kg. sığa 100 gram (15)
- 62- E e e altın semer (vursan) giydirden e ek yine e ektir (6,18,26)
- 63- E e i ahıra bekçi edenler, ahırdaki gürültüden ikayet edemezler (16)
- 64- E e i ne kadar döversen döv katır yapamazsın (31)
- 65- E e i sahibinin dedi i yere ba la da varsın kurt yesin (20)
- 66- E e in semeri e e e a ır gelmez (4)
- 67- E e ini sa lam ba la, kom unu hırsız tutma (18,30)
- 68- E ek ho aftan ne anlar (6,18,23,31)
- 69- Hacı hacı olmaz gitmeyle Mekke'ye, e ek at olmaz ta ta ımakla tekkeye (9,18)
- 70- Herif ile e ek çeker cefayı, avrad ile köpek sürer sefayı (17)
- 71- Kardan gelen e e in sudan olur ölümü (26)
- 72- Ölmü e ek kurttan korkmaz (27)
- 73- Önceden gerek idi bu tımar, öldü e ek kaldı semer (18)
- 74- Yorgun e e in "çü " canına minnet (23,32)

Koyun

- 75- Ak koyunu gören, içi dolu ya sanır (27)
 76- Bir (koyundan) ayıdan iki post çıkmaz (3, 15, 31)
 77- Buldun bir koyun, ye de doyun (27)
 78- Karamanın koyunu sonra çıkar oyunu (31)
 79- Koç olacak kuzuya bıçak atılmaz (1)
 80- Her koyun kendi baca ından asılır (31)
 81- Kasap et (derdinde), koyun can derdinde (28,31)
 82- Koyun can derdinde kasap et derdinde (23)
 83- Koyunu köpe e teslim eden kebabı ele yedirir (1)
 84- Sayılı koyunu kurt kapmaz (31)
 85- Sürüden ayrılanı (koyunu) kurt kapar (18, 23, 26, 30)

Tavuk

- 86- Aç tavuk kendini bu day ambarında görür (4, 28)
 87- Aç tavuk rüyasında darı görür (15,18,23,26,31)
 88- Her horoz kendi çöplü ünde (küllü ünde) öter (ötsün) (6,18,23,26,30)
 89- Horozu çok olan köyün sabahı geç olur (1)
 90- Kırk gün tavuk gibi ya amaktansa bir gün horoz ya amak daha hayırlıdır (31)
 91- Mart martlanır, tavu u yumurtlanır (1)
 92- Kom unun tavu u kom uya kaz görünür (31)
 93- Tavuk giderse pisli i de gider (26)
 94- Vakitsiz öten horozun ba ını keserler (6, 18, 23, 30)
 95- Zenginlin horozu bile yumurtlar (27,31)

Deve

- 96- Cahile laf (söz) anlatmak deveye hendek atlatmaktan zordur (18, 30-32)
 97- Devenin üstünde kuduz talar mı talar (26)
 98- Deveye "gerdan kır" demi ler, dokuz köyü birbirine katmı (16)
 99- Deveyi e e e çektirirler (16)
 100- Deveyi yardan atan (atlatan) bir tutam ot (1, 23)
 101- Gelin binmi deveye göre (ki) kısmet nereye (8, 31)
 102- Servetini pire götürür kibirini deve götürmez (26)

Keçi

- 103- A aca çıkan keçinin dala bakan o la ı olur (1)
 104- Çobanın gönlü olsa tekeden süt çıkarır (3,6,15,23)
 105- Keçi arap içince kurdun evini sormu (8)
 106- Keçinin canı sopa isteyince çobanın de ne ine sürünür (31)

- 107- Kıldı keramet olsa keçi evliya olurdu (23)
 108- O la ı yok, kuzusu yok (1)
 109- Sürü tersine dönünce uyuz keçi ba a geçer (1, 3)

Sı ır

- 110- Dinlenmi öküz sürülmü çiftten sayılır (5)
 111- Düven süren öküzün a zı bo durmaz (7)
 112- Ev danası inek olmaz (1,3,4,17)
 113- Oha vardır öküzü durdurur, oha vardır zelve kırdırır (23)
 114- Öküz yemek bulsa burnu kokar (31)
 115- Öküzün alını sakar, lakabını ba kası takar (30)

Kedi

- 116- Caminin mumunu yiyen kedinin gözü kör olur (20)
 117- Cins kedi ölüsünü göstermez (31)
 118- Kedi(nin) boynuna ci er asılmaz (9,18,23,30)
 119- Püsü ola amadı ı ete "mundar" der (18,30)

Manda

- 120- Camızın iyisi sütünden belli olur (31)
 121- Canı kaymak isteyen mandayı yanında ta ır (1,16)
 122- Sakın aprilin be inden, camız ayırır e inden (31)
 123- Ucuz mandanın eti yenmez (5)

Kaz

- 124- Yarın ki kazdan bugünkü tavuk ye dir (16)

Ördek

- 125- a kın ördek arka arka yüzer (31)

Tartı ma ve Sonuç

Ara tırma kapsamında derlenen atasözlerinden hareketle, Kayseri folklorundaki atasözlerinde en fazla kullanılan hayvanın köpek oldu u söylenebilir. Köpe in di er hayvanlara oranla atasözlerinde fazla kullanılmasının bölgenin önemli geçim kaynaklarından biri olan küçükba hayvancılıkla ilgili olabilece i dü ünülebilir. Çünkü köpek, hayvan sürülerini koruyan gündelik ya amın önemli bir parçası olarak de erlendirilmi tir. Türk kültüründe Oniki Hayvanlı Türk Takviminin 11'inci yılının "köpek yılı" olarak adlandırılmı olması (29) köpe e gösterilen önemin bir i areti olarak kabul edilebilir. Ancak, Kayseri atasözlerinin birço unda köpe in olumsuz özellikleri ile yer aldı ı ya da köpe e olumsuz anlamlar yüklendi i görülmektedir. Do an ve Bayraktar (12) ile Kurukafa'nın (19) çalı maları da atasözlerinde köpe in bu özellikleri ile yer aldı ı görü ünü desteklemektedir.

Her ne kadar bu çalı mada atasözlerinde en fazla kullanılan hayvanın köpek olduğu görülüyor ise de atın diğer hayvanlara göre ba atlı ı, Kayseri atasözlerinde belirgin bir ekilde etkisini göstermiştir. At ile ilgili atasözleri incelendi inde, hiçbir hayvana yapılmadı ı ekilde atın yüceltilmesi, üstün niteliklerinin ve at binme sanatının anlatıldığı görülmektedir. Bu durumun, atın Türk toplumlarındaki vazgeçilmezlikten, en değerli varlıkları sayılmasından kaynaklandığı ileri sürülebilir (19,22,24).

E e in Kayseri atasözlerinde sıkça kullanıldığı görülmektedir. Bu durumun da bölgenin geçim kaynakları olan tarım ve hayvancılıktan kaynaklandığı düşünülebilir. Kayseri'yi ziyaret eden seyyahlardan biri olan Strabon (M.Ö. 64-M.S. 21), aslında şehrin kurulduğu yerin ya amaya elverişli bir bölge olmadığını, ancak yapılar için gerekli taş ocakları ve kerestenin kolay sağlanabilmesi amacıyla tercih edildiğini anlatmaktadır (14). Bu durum taş ve kerestenin şehre taşınmasında eklerin kullanıldığını düşündürmektedir. İlk yerleşim birimlerinin kurulduğundan bugüne kadar geçen dönemde, çiftçilerin ve çobanların yükünü taşıyan, ulaşım aracı olarak kullanılan ve günlük hayatın vazgeçilmez bir parçası olan öküz, atasözlerinde anılması güç olmakla beraber genelde yerilen, hor görülen bir hayvan olmuştur.

Kayseri'de halkın en önemli geçim kaynaklarından biri koyun yetiştiriciliğidir. Koyunun eti ve sütü yanında, yününün ve derisinin kullanılabilirliği, bu hayvanın değer ölçüsü olarak kabul edilmesine neden olmuştur. Bu durum, bölgede kullanılan atasözlerine de yansımaları; koyunun fiziksel özellikleri yanında insanlara sağlayabileceği faydalar ölçüsünde atasözlerinde yer verilmiştir.

Tarihi belgelerde çok eski dönemlerden beri tavunun Türkler tarafından bilindiği ve yetiştirildiği anlaşılmaktadır (22,29). Büyük kurban törenlerinde at, sığırtıcı ve koyundan sonra horozların da kurban edildiği bilinmektedir (22). Kayseri atasözlerinde tavuk ve horozun kullanımı incelendi inde, Kurukafa'nın (19) görüşüne destekler ekilde, bu hayvanların insan ya amına yakınlığı ve sağladığı faydalar yüzünden atasözlerinde yer aldığı görülmektedir.

Türk toplumlarında en önemli ulaşım ve ulaşımlar araçlarından biri olan deve nin günümüzde Kayseri'de yetiştiriciliği yapılmamakla beraber, fiziksel özellikleri ve hayvandan bahseden kimi atasözlerinin hala halk arasında yaygın olarak kullanıldığı görülmektedir.

Keçi, bölgede koyuna göre daha az yetiştirilen bir hayvandır. Sarp ve fazla ot bulunmayan yerlerde rahatlıkla beslenebilen keçinin, Kayseri'nin coğrafisi

konumu itibarıyla yetiştiriciliği yoğun bir ekilde yapılmamaktadır. Bölgede kullanılan atasözlerinde keçinin daha çok fiziksel özelliklerinin ön plana çıktığı söylenebilir.

Türk toplumlarında genellikle at ve koyundan sonra üçüncü önemli hayvan sığırtıcı olarak kabul edilmektedir (22). Strabon, Kayseri'de sığırtıcı yetiştiriciliğinin çok eski dönemlerden beri yapıldığını ve halk elinde hayvanlar arasında sığırtıcı sayısının fazla olduğunu bildirmektedir (14). Etinden, sütünden, derisinden, boynuzundan faydalanılan sığırtıcı, özellikle sanayi öncesi toplumda toprak işlemede gücünden faydalanılan bir hayvan olmuştur. Kayseri'de kullanılan atasözlerinde de sığırtıcının bu özelliğinin baskın olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla atasözlerine de bu yönlerden kaynak olduğu düşünülebilir.

Bölgede kedi, manda, kaz ve ördek gibi evcil hayvanlarla ilgili az sayıda atasözlerinin de varlığı yapılan çalımlarda saptanmıştır.

Türk kültürünün bir parçasını oluşturan, söyleyeni belli olmayan; ancak, her biri dikkatli ve yerinde gözlemlere dayanılarak söylenmiş olan atasözlerinde, gündelik yaşamda önemli rol oynayan hayvanların ve bu hayvanların özelliklerinin çeşitli şekillerde ifade edildiği görülmektedir. Çalı mada, Kayseri folklorunda yer alan atasözlerinde, ya amaları boyunca insanlara faydaları dokunan evcil hayvanların, duruma göre kimi zaman yüceltilip kimi zaman yerildiği ve insanı evrenin merkezinde gören insanmerkezli bir bakış açısıyla kullanıldığı ileri sürülebilir.

Kaynaklar

1. **Akba SB.** 1993. Bünyan ve yöresi halk edebiyatı, folklor ve etnografyası. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Programı, Kayseri.
2. **Aksoy ÖA.** 1984. *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 1 Atasözleri Sözlüğü*. Ankara: TTK Basımevi, s.36.
3. **Altıntop ME.** 2002. Bünyan ilçe merkezindeki gelenek, görenek ve dini inanışları. Lisans Tezi. Erciyes Üniv. İlahiyat Fakültesi, Kayseri.
4. **Arslan P.** 2002. Bünyan ilçesi Yünören köyü örf, adet ve dini inanışları. Lisans Tezi. Erciyes Üniv. İlahiyat Fakültesi, Kayseri.
5. **Asil H.** 2003. Felahiye ilçesinde sosyal ve dini hayat. Lisans Tezi. Erciyes Üniv. İlahiyat Fakültesi, Kayseri.

6. **Bacı R.** 2003. Kayseri ili Sarıo lan ilçesi Tatılı köyü dini folkloru. Lisans Tezi. Erciyes Üniv. İlahiyat Fakültesi, Kayseri.
 7. **Bayraktar FS.** 2000. Kayseri merkez ilçe a zı (metin-gramer-sözlük). Doktora Tezi. Trakya Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Programı, Edirne.
 8. **Çakır E.** 2002. Mimarsinan kasabasında dini ve sosyal hayat. Lisans Tezi. Erciyes Üniv. İlahiyat Fakültesi, Kayseri.
 9. **Çinçik M.** 2005. Emekli, Ya :62, Yahyalı / Kayseri.
 10. **Diñer F.** 1967. *Türk Folklorunda Veteriner Hekimli i Üzerinde Ara tırmalar*. Doktora Tezi, Ankara; Ankara Üniv. Veteriner ve Ziraat Fakülteleri Basımevi, s.1-5.
 11. **Diñer F, Öztürk R,** 1999. Veteriner Hekim Gözüyle Atasözlerinden Örnekler. *I. Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Günleri*, Mayıs, 20-22, Adana-Türkiye.
 12. **Do an L, Bayraktar FS.** 2002. Türk kültüründe ve atasözlerinde hayvanlarla ilgili inanılar, *Türk Kültürü*, 468: 229-256.
 13. **Do anay S.** 1982. Afyon Folklorunda Veteriner Hekimlik Ara tırma ve ncelemeleri. *II. Milletlerarası Türk Folklor Bildirileri*. Ankara: B.Y Yüksek Okulu Basımevi. Cilt 4:131-151.
 14. **Erav ar O.** 2000. *Seyahatnamelerde Kayseri*. Kayseri: Dergah Ofset, s 21-27.
 15. **Ergül Ç.** 1999. Gesi yöresi a ız ara tırması folkloru halk edebiyatı etnografyası. Doktora Tezi. Erciyes Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Programı, Kayseri.
 16. **Hızlısoy R.** 2005. Ressam-Ara tırmacı, Ya : 62, Merkez / Kayseri.
 17. **Gerçel A.** 2005. n aat Mühendisi, Ya : 58, Merkez / Kayseri.
 18. **Kö ker S.** 1994. Türk kültürü açısından Yahyalı. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Programı, Kayseri.
 19. **Kurukafa V.** 1990. Atasözlerinde hayvanlar (tesbit, tasnif, tahlil). *Türk Dünyası Ara tırmaları*, 68: 137-162.
 20. **Mastar N.** 2005. Çiftçi, Ya : 74, Büyük Bürüngüz Köyü, Gesi / Kayseri
 21. **Morris D,** 1991. *Hayvan – nsan Sözle mesi*. (Çev.; Mehmet Harmancı). stanbul: nkılup Kitabevi Yayıncılık Sanayi ve Tic. A. ., s. 9-151
 22. **Orkun NK.** 1954. *Eski Türkler'de Evcil Hayvanların Tarihçesi*. Ankara: Yeni Matbaa, s. 12, 32-33, 35.
 23. **Özdamarlar K.** 1997. Develi ve yöresinin folklor halk edebiyatı ve etnografyası. Doktora Tezi. Erciyes Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Programı, Kayseri.
 24. **Özen A, Yerlikaya H.** 2004. At sevgisi: slam Uygurlu ı Ça ı kaynaklarından çarpıcı bir örnek, *Vet Bil Derg*, 4:29-32.
 25. **Özen A.** 2005. Hayvanlarla olan ili kimizi düzenlemede anahtar tutum: "hiç de ilse..." *Türkiye'de Birinci Hayvan Refahı ve Veteriner Hekimli i E itimi Konferansı*, 72-82, Ankara.
 26. **Öztürk M.** 2005. Eczacı, Ya : 42, Erkiilet/ Kayseri.
 27. **Özdemir M.** 1984. *Hacılar (Kayseri Hacılar) ve Tüm Hacılar Topuluklarının Tarihleri*. Kayseri: Emek Matbaacılık, s.1-384.
 28. **Ta kanat M.** 2003. ncesu ilçesi eyh aban köyünün dini folklorü. Lisans Tezi. Erciyes Üniv. İlahiyat Fakültesi, Kayseri.
 29. **Turan O,** 1941. *Oniki Hayvanlı Türk Takvimi*. stanbul: Cumhuriyet Matbaası, s.25.
 30. **Türko lu M.** 2002. Yahyalı-Dereba kasabasında halk inanıları. Lisans Tezi. Erciyes Üniv. İlahiyat Fakültesi, Kayseri.
 31. **Ye ilta HM.** 2002. Sosyal ekonomik ve kültürel yönleriyle bugünkü Sarıo lan ilçesi. Lisans Tezi. Erciyes Üniv. Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Kayseri.
 32. **Yüksel S.** 2005. Kamu Görevlisi, Ya : 44, Turan Köyü, Gesi / Kayseri.
- Yazı ma Adresi :**
Yrd. Doç. Dr. Rah an ÖZEN
Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesi
Veteriner Hekimli i Tarihi ve Deontoloji A.B.D.
23119 ELAZI
Tel: 0 424 2368371
Fax: 0 424 2388173
E-mail: rozen@firat.edu.tr
rahsanozen@hotmail.com